

Penningtvätt: Vad kan vi göra för att stoppa betalströmmar?

Ann-Sophie Hesser, advokat,
Apriori

Åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Konferens - Högskolornas forum för redovisningsfrågor
2019-11-14, Advokat Ann-Sophie Hesser

APRIORI

Inledning och dagens ämne

- Penningtvätt och finansiering av terrorism är ett aktuellt ämne där fokus är stort från såväl lagstiftare och myndigheter som från media. Vi ser nästan dagligen rubriker i tidningarna kring myndigheter, banker och andra som brustit i sina grundläggande åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt läser om terroraktioner runt om i världen.
- Vi kommer idag att övergripande gå igenom vilka regelverk som gäller inom penningtvättsområdet.
- Du kommer få inblick i vilka typer av verksamhet som omfattas av regelverket
- Vi går igenom några centrala begrepp
- Vi diskuterar aktuella hotbilder och tillvägagångssätt i Sverige och drar lärdom av dessa
- Du får lära dig om grunderna i AML-arbete
- Vi går slutligen igenom några varningstecken och vad just du kan göra för att förebygga denna typ av brottslighet

Aktuellt ämne med stort fokus från myndigheter och media

Andersson vill sätta stopp för penningtvätt på Kronofogden

Tack var en lucka i lagen kan kriminella tvätta pengar på Kronofogdemyndigheten. Nu vill finansminister Magdalena

Förstärkning av penningtvättstillsynen och andra åtgärder mot penningtvätt

Publicerad 12 september 2019

Regeringen kommer i budgetpropositionen för 2020 föreslå

Bidragmiljoner hamnar hos våldsbejakande extremister

med ett stort antal förslag för att stärka regelverket. När vi stärker regelverket behöver vi också skjuta till mer resurser till myndigheterna som nu kan höja sin ambition ytterligare. Ett hållbart finansiellt system tillåter inte missbruk som penningtvätt eller finansiering av terrorism, säger finansmarknadsminister Per Bolund.

SVD NÄRINGSLIV

Nyheter Näringsliv Kultur

Massflykt från FI – i prövningsledningen

Sex av sju experter har slutat eller begärt tjänstledighet. Personalen flyr Finansinspektionens penningtvättssamtal eftersom myndigheten har valt fel linje mot banker som å

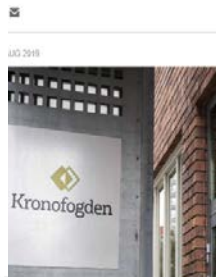
Av Mattias Ståhl, Jan Almqvist 19.55 | Spara artikel

Läs mer om SVD granskar Finansinspektionen

”Vår avdelning är bättre än vad vi någonsin har varit.”

Så formulerade sig nya chefen för Finansinspektionens (FI) penningtvättavdelning när han besökte läget på sin arbetsplats med SVD den 7 november i år. Han heter Christian Lynne Wane augusti förra året. Personalsättningen på penningtvättavdelningen talar

Myndigheter utnyttjas för penningtvätt

Ministern om bidrag till terrorister: ”Fruktansvärt”

Att skattepengar som ska gå till svårt funktionshindrade används för att finansiera terrorresor till Syrien och Irak är bland de värsta exempel på brott mot välfärdssystemen som finansminister Magdalena Andersson (S) sett. – Det är helt fruktansvärt att man utnyttjar en frihetsreform för funktionshindrade till att finansiera terrorism, säger Andersson till SVD.

SVD NÄRINGSLIV

Nyheter Näringsliv Kultur Ledare Debatt Tidningen

”Fruktansvärt” om bidrag till terrorister

miljard dollar från Finansinspektionen

Svidande kritik mot FI – anses favorisera jättarna

De små granskas stenhårt – medan storbankerna kommer undan lättare. Det anser Joacim Olsson, vd för Aktiespararna, sedan SVD Näringsliv avslöjat hur Finansinspektionens ledning friat SEB och Swedbank från sanktioner. Även Finansutskottets vice ordförande riktar kritik mot myndigheten.

SVD NÄRINGSLIV

Nyheter Näringsliv Kultur Ledare Debatt Tidningen

Tveksamt om FI

Det säger Olle Lundin, professor i företagsekonomi vid Högskolan i Gäddede, om att myndigheten hemligstämplat sin verksamhet. ”Högst tveksamt att FI har lagstöd för att kunna göra så”, säger han.

Det

ns (FI) in göras lång. SVD har de ntingtvättavdelning velat rra sparbankerna i slåsare har larmat för att

Toppnyheter

ABB-aktien i efter Power.

NÄRINGSLIV 3 lin

Handeln an Amazon be

NÄRINGSLIV 1 lin

Lägre inflati

Terrorist fick 750 000 i CSN-lån

Självmoordsbombaren Taimour Abdulwahab tog emot nära 750 000 kronor i studiestöd från CSN under sina år i England. Den sista utbetalningen kom två dagar efter hans död.

Ericsson-vd int

”Ska över 10 pr

NÄRINGSLIV 3 lin

Stenbeck-höj

redskap för ce

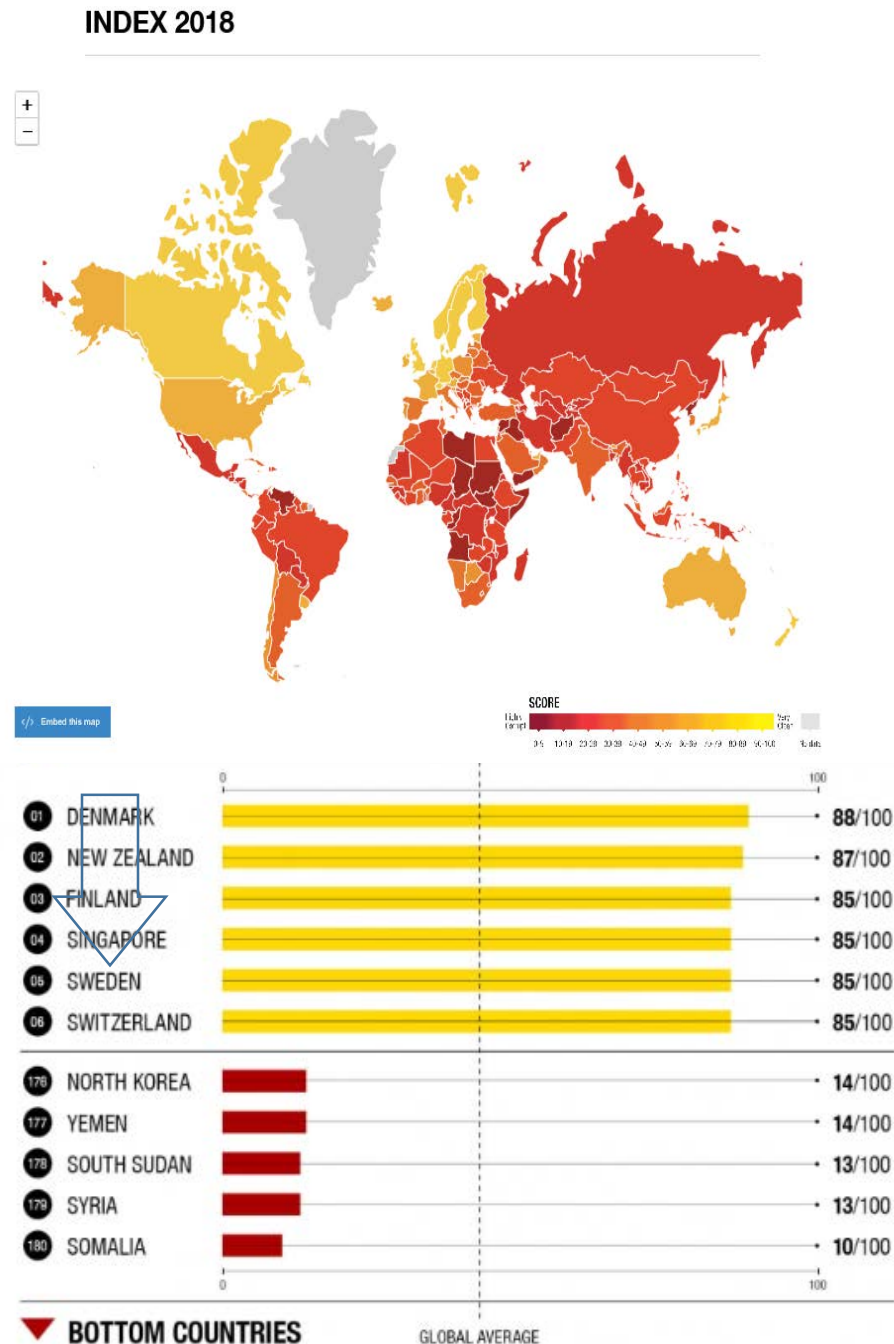
NÄRINGSLIV 1 lin

Börsen i sidled

Relevant arbete

- Det bedöms att cirka **130 miljarder kronor** tvättas varje år i det svenska finansiella systemet. Detta är pengar från exempelvis bedrägerier, skattebrott kopplat till svartarbete, falska fakturor, smuggling, människohandel och prostitution.
- Även miljontals kronor passerar systemet för terrorismfinansiering, bl.a. med hjälp av myndigheter

Källa: <https://www.transparency.org/>

Regelverk inom området

APRIORI

Bekämpningen av penningtvätt- svensk reglering

- Administrativa regelverk:
 - Lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (PTL) är det administrativa regelverk som gäller för företag inom vissa sektorer. Regelverket syftar till att förhindra att företag utnyttjas för penningtvätt och terrorismfinansiering.
 - Lag (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän
 - *Förändringar kommer 1 januari 2020 då det s.k. femte penningtvättsdirektivet implementeras i svensk rätt*
- Straffrättsliga regelverk:
 - Lag (2014:307) om straff för penningtvättsbrott. Lagen medför bland annat att det är brottsligt att tvätta pengar.
 - Lag (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall

Vilka omfattas av regelverket?

- Ett antal verksamhetsutövare, exempelvis advokater, finansiella institut, viss spelverksamhet, fastighetsmäklare, revisorer och redovisningskonsulter omfattas av PTL.
 - De är skyldiga att vidta åtgärder för att förhindra att deras verksamheter utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terror. De står under tillsyn av ett antal tillsynsmyndigheter. De har också en skyldighet att rapportera misstänkta transaktioner till polisen.
 - Tillsynsmyndigheter har också motsvarande rapporteringsskyldighet
- *En sådan underrättelse ska även göras av andra myndigheter som i sin verksamhet upptäcker misstänkta omständigheter eller transaktioner i samband med att de hanterar kontanter, om den inte hindras av sekretess*

Förebyggande system med många olika aktörer

- Ett antal olika myndigheter (tillsynande och brottsbekämpande) har således uppgifter inom området bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism.
 - Inom ramen för det förebyggande systemet ställs även krav på stora delar av privata sektorn
 - Att upptäcka försök till penningtvätt eller finansiering av terrorism kan jämföras med att hitta en nål i en höstack – ju fler som letar, desto bättre verktyg har de och ju bättre de samverkar, desto lättare blir det att hitta nålen.
- *Även myndigheter utan lagstadgade krav bör förstå regelverket och arbeta förebyggande mot penningtvätt och finansiering av terrorism*

Den svenska regimen mot penningtvätt och terrorism

Samordningsfunktion för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

👁️ ● obligatorisk deltagare

○ Advokatsamfundet deltar på frivillig basis

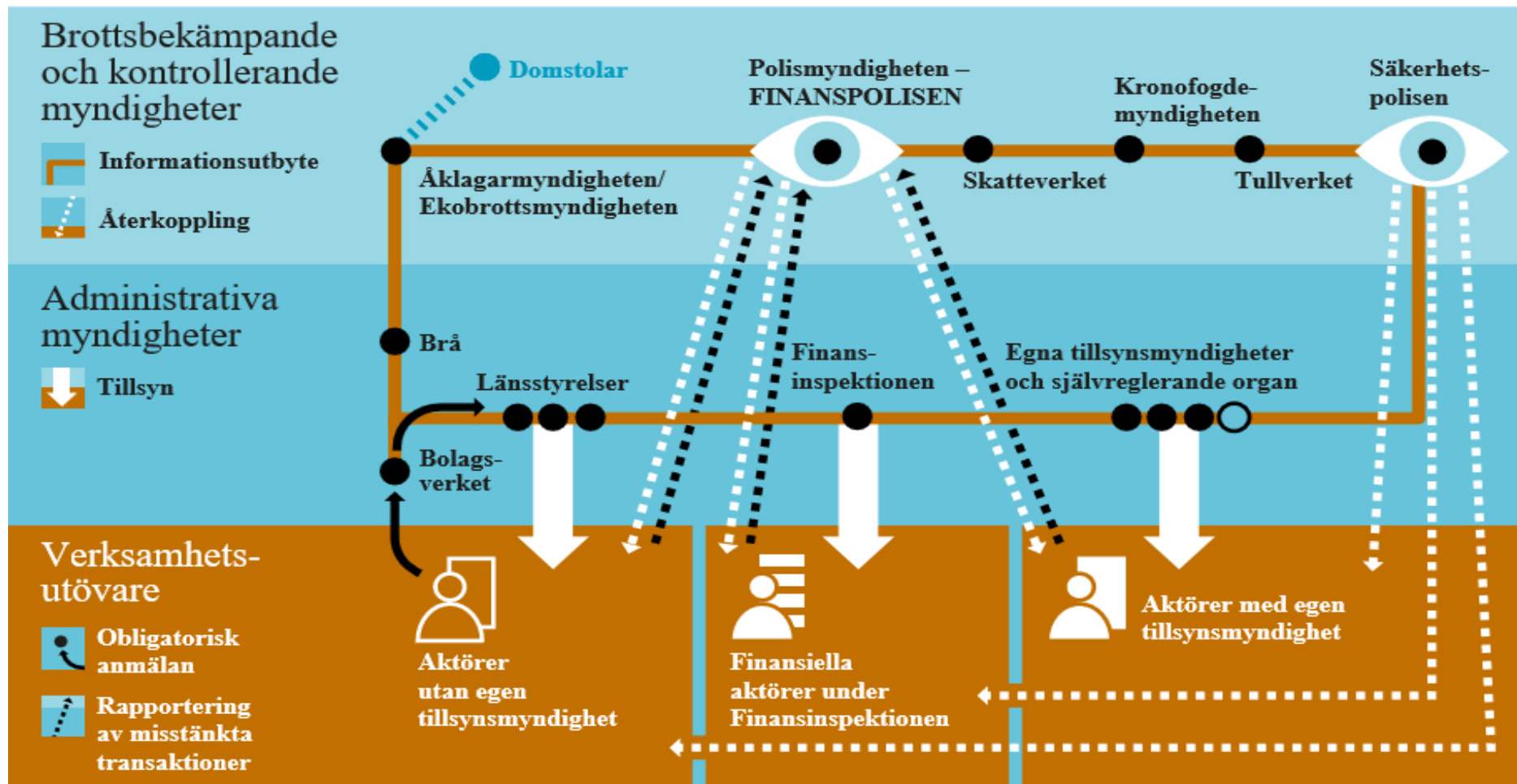

Illustration: Regeringskansliet

Några centrala begrepp

APRIORI

Vad är penningtvätt och finansering av terrorism?

Med penningtvätt avses åtgärder med avseende på pengar eller annan egendom som härör från brott eller brottslig verksamhet som

1. kan dölja egendomens samband med brott eller brottslig verksamhet,
2. kan främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde,
3. kan främja möjligheterna för någon att undandra sig rättsliga påföljder, eller
4. innebär att någon förvärvar, innehar, hävdar rätt till eller brukar egendomen.

Vid tillämpning av lagen ska med penningtvätt jämföras åtgärder med egendom som typiskt sett är ägnade att dölja att någon avser att berika sig eller någon annan genom en framtida brottslig handling.

- *Definitionen överensstämmer sedan några år tillbaka med de straffrättsliga bestämmelserna i Penningtvättbrottslagen*

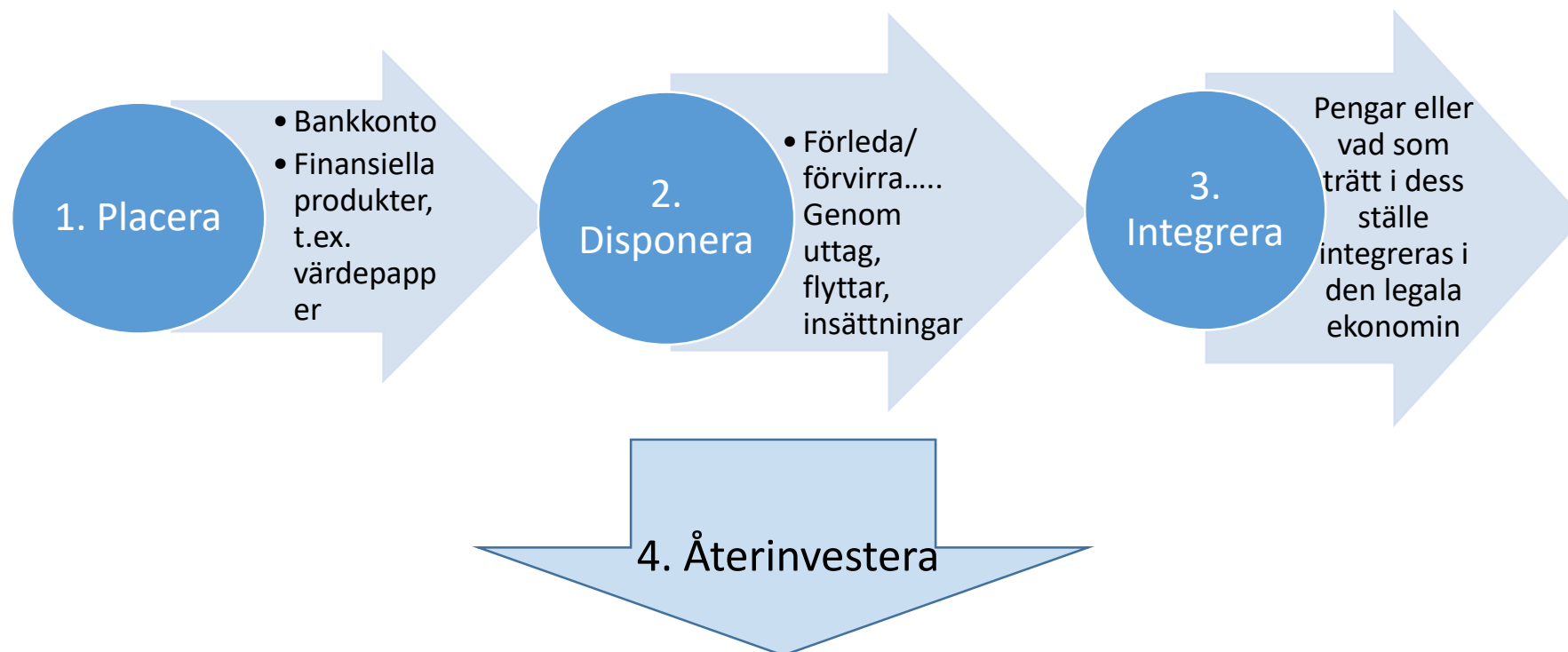
Vad är penningtvätt och finansiering av terrorism? Forts.

- Det är som vi sett en förutsättning att de pengar eller annan egendom som tvättas rena är vinster från brott (t.ex. skattebrott, korruption, narkotikabrott, bedrägeri).
 - I princip alla brott som kan generera pengar eller andra ekonomiska tillgångar kan vara en källa till penningtvätt
 - Finansiering av terrorism: insamling, tillhandahållande eller mottagande av medel i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas för att begå vissa brott enligt lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet, eller för en s.k. terrorresa
- *Definitionen av finansiering av terrorism överensstämmer sedan några år tillbaka med de straffrättsliga bestämmelserna*

Penningtvättsprocessen

Stadier

Komplicerat begrepp... man pratar om ”brottsrelaterad penninghantering”

- Vanligtvis syftar ordet ”penningtvätt” på åtgärder för att dölja vinster från brott, dvs. omvandla svarta eller kriminella pengar till vita så att man inte kan avslöja var de kommer ifrån.
- Det finns dock brott där vinningen inte behöver ”tvättas”, exempelvis ”smutsas” vita pengar också ner för att kunna plockas ur företaget för att finansiera svartarbete (sk penningmaskering).
- En stor del av vinstmedlen går till konsumtion – ofta lyxkonsumtion

Olika drivkrafter för penningtvätt och finansiering av terrorism

- En grundläggande skillnad mellan drivkrafterna för penningtvätt och finansiering av terrorism är att den förra motiveras av ekonomisk vinning och den senare i huvudsak av politisk förändring....
- En likhet är dock i hur de båda påverkas av samhällsutvecklingen.. ett sådant område är den tekniska utvecklingen tex. kring identifiering med t.ex. bank-id och olika former av penningöverföringar
- Några av de vanligaste sätten att förmedla ekonomiska värden i syfte att finansiera terror utgörs av betaltjänstleverantörer, banktransaktioner, falska fakturor, digitala valutor etc. som kan utnyttjas till finansiering av terrorism.

Lagen om Penningtvättsbrott

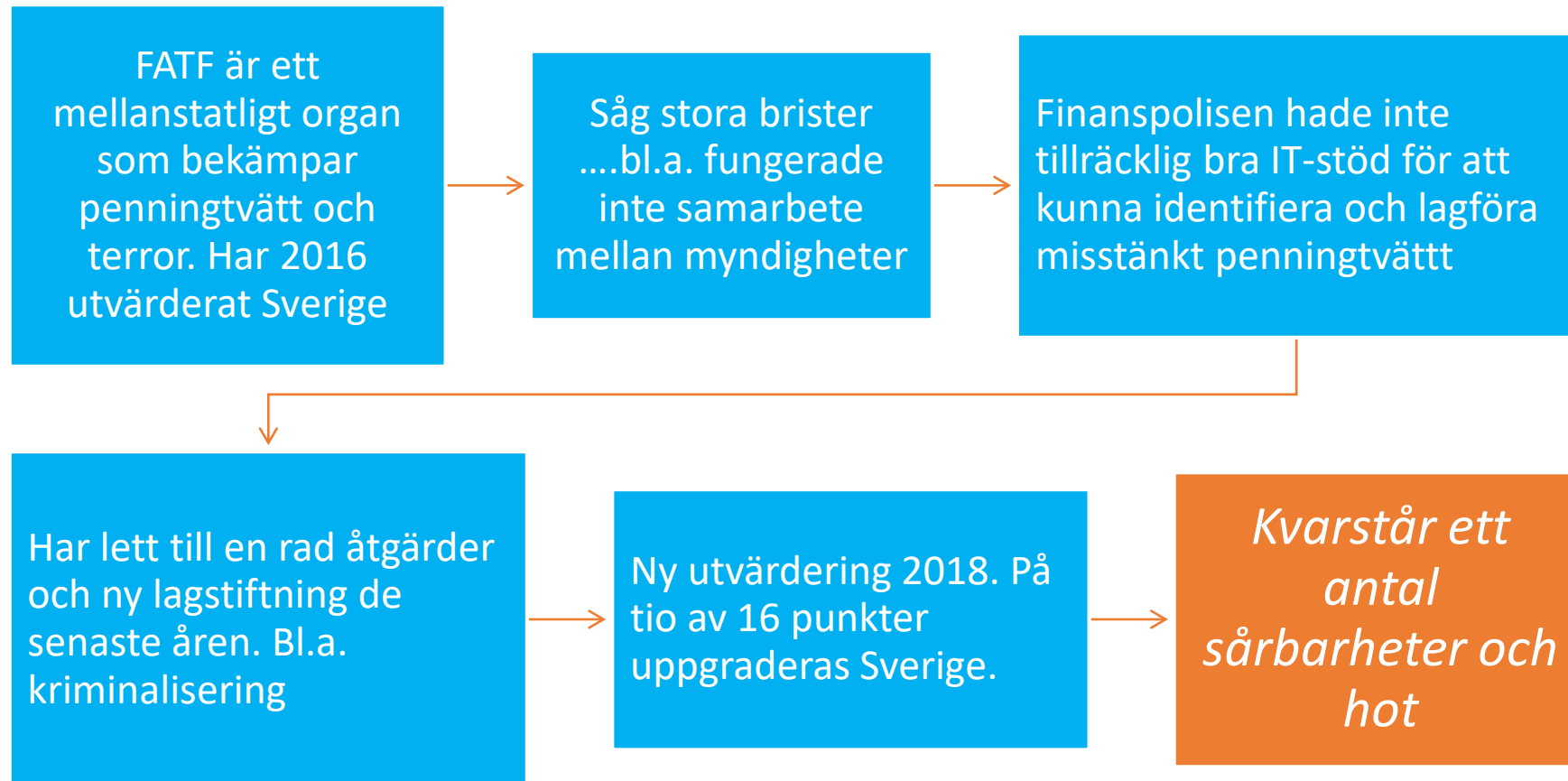
De brott som regleras direkt i lagen är dels de tre svårhetsgraderna av penningtvättsbrott:

- Penningtvättsbrott (straffet är fängelse i högst två år)
 - Grovt penningtvättsbrott (straffet är fängelse i högst sex år) och
 - Penningtvättsförseelse (straffet är fängelse upp till 6 månader) , dels den särskilda brottstypen näringspenningtvätt.
-
- Lagen innehåller även vissa andra bestämmelser bl.a. om kriminalisering av försök, förberedelse och stämpling, om förverkande av egendom som varit föremål för penningtvätt samt om ett tvångsmedel som kallas för penningbeslag.
-
- *Lagen utgör en av två straffrättsliga lagar – den andra lagen är lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall*

Aktuella hotbilder och tillvägagångssätt

APRIORI

Sveriges regelverk mot penningtvätt utvärderat

Aktuella hot, trender och tillvägagångssätt

- Polismyndigheten har tagit fram en nationell riskbedömning för att kartlägga och riskbedöma svenska myndigheters utmaningar på området.
- Rapporten beskriver ett antal hot och sårbarheter
- En av slutsatserna är att det behövs tydligare roller och ett ökat samarbete för att stärka svenska myndigheters förmåga att förebygga och hantera de utmaningar som finns inom området

Systemhoten – Penningtvätt

- Följande punkter bedöms utgöra några av de främsta systemhoten i Sverige:
 1. Bristande kontroll av identiteter. Användandet av målvakter och utnyttjade identiteter vid penningtvättsupplägg.
 2. Kriminella aktörer utnyttjar nya finansiella betalningslösningar
 3. Komplexa penningtvättsupplägg som skär genom flera sektorer och jurisdiktioner
 4. Myndigheters verksamhet eller rutiner utnyttjas av kriminella
 5. Aktörer som bedriver verksamhet utan tillstånd och registrering
- Generella hot: Avsaknad av resurser, verktyg eller tillräckligt lagstöd. Behov av ökad tillgång till och spridning av information och kunskap – även mellan myndigheter

Användandet av målvakter och utnyttjade identiteter

- Exempel är lånade, utnyttjade eller förfalskade identiteter
 - Ger möjlighet att flytta pengar mellan konton utan att aktiviteten kan spåras till förbrottet eller kriminella aktörer som ligger bakom
 - Vanligt att huvudmannen styr över ett stort antal digitala identiteter kopplade till en enhet – mot någons vilja, utan deras vetskap eller i utbyte mot ersättning.
 - Förekommer också förfalskade eller manipulerade id-handlingar
 - Också ökat antal målvakter. Ofta unga.
- *Slutsats: Identiteter kan utnyttjas för penningtvätt. Att identiteter riskerar att utnyttjas kan exempelvis handla om att kriminella aktörer utnyttjar någon annans e-legitimation, swish eller bankkonto för överföringar. Utöver bankkonton kan e-legitimation exempelvis också ge tillgång till inloggning hos myndigheter.*

Myndigheters verksamhet utnyttjas av kriminella

- Bolagsverkets register utnyttjas, bl.a. målvakter, oriktiga uppgifter
 - Skatteverkets tjänster utnyttjas, bl.a. tilldelning av s.k. samordningsnummer, falska identiteter, fiktiv inkomst
 - Kronofogdemyndighetens begränsade möjligheter att motverka penningtvätt utnyttjas
- Myndigheter förlitar sig vanligen på de kontroller som genomförs av den aktör som t.ex. utfärdar ett ID-kort, ett samordningsnummer eller e-leg och utgår därmed ifrån att de är riktiga.

Största systemhoten – finansiering av terrorism

1. Hotet från terroraktörer
 - Islamistiskt motiverad terrorism
 - Ensamagerande aktörer
 - Omkring 3000 hotaktörer i extremistmiljöer i Sverige
 - - endast 5 personer har dömts för terroristfinansiering.
2. Insamlingsverksamhet och lån
 - Insamlingar med till synes legitimt syfte
 - Blankolån, sms-lån, studielån, billån, billeasing
3. Offentliga bidrag används till finansiering av terrorism
 - Offentliga bidrag eller CSN-studiebidrag eller studielån
 - Offentliga bidrag till våldsbejakande organisationer
4. Kunskap och inrapportering – misstänkt terrorfinansiering upptäcks inte.
 - Låga summor och icke-komplexa finansieringsupplägg.
 - För låg kunskapsnivå.

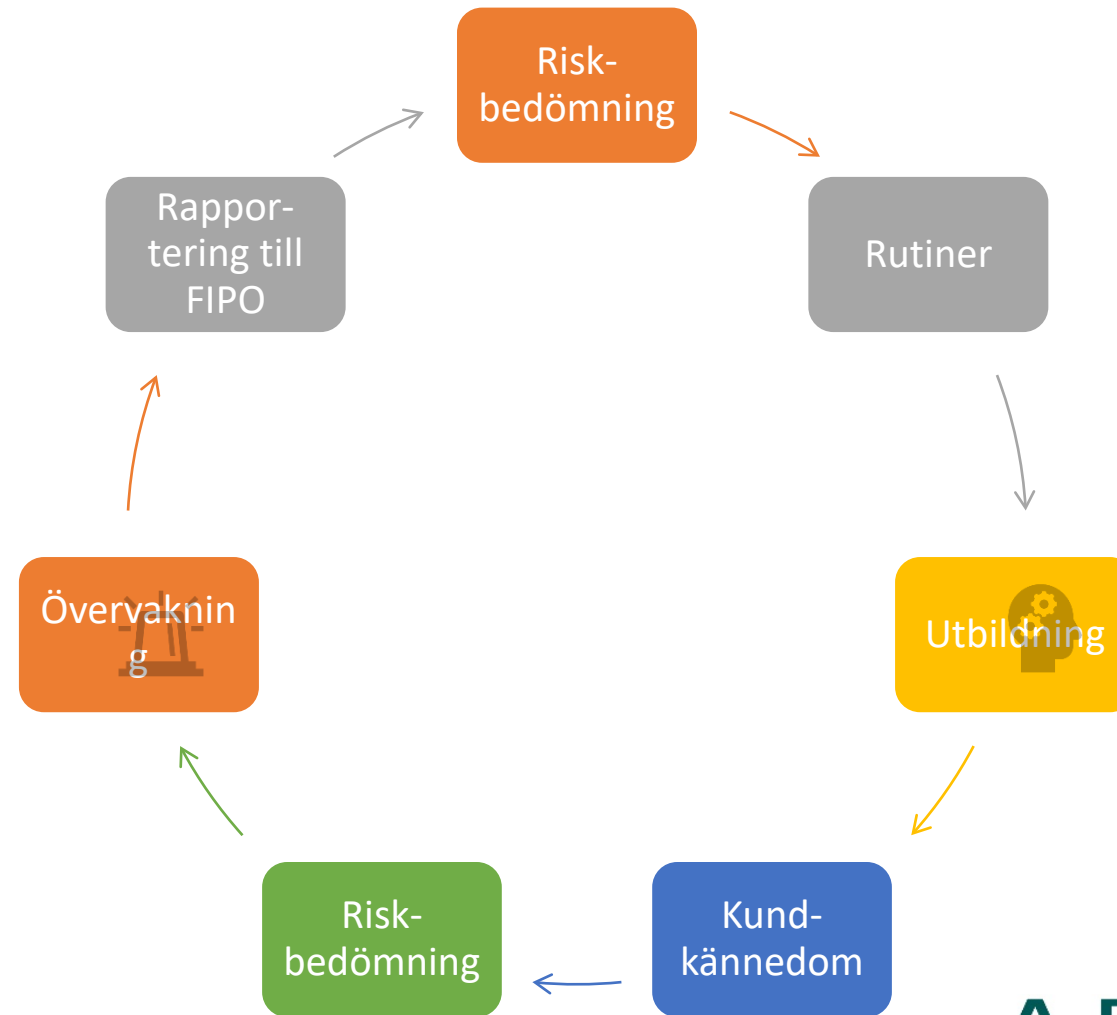
Exempel: Studielån genom Centrala studiestödsnämnden

- CSN har en mycket begränsad insikt i vilken utsträckning terroristresande erhåller studielån.
- En fördel med lån för utlandsstudier är att detta medför ökade möjligheter att få en stor del av studielånet utbetalt i förskott.
- Det är förenat med stora problem för CSN att stoppa förskottsutbetalningar då det i praktiken är svårt att bevisa att den blivande studenten inte har för avsikt att genomföra de studier denna hänvisat till i sin ansökan. Detta gäller även i de fall där det finns information om att personen befinner sig i konfliktområdet men där denne fortsatt hävdar att studierna kommer att genomföras.

Grunderna i AML-arbete

APRIORI

Hur arbetar man förebyggande mot penningtvätt och terrorism?

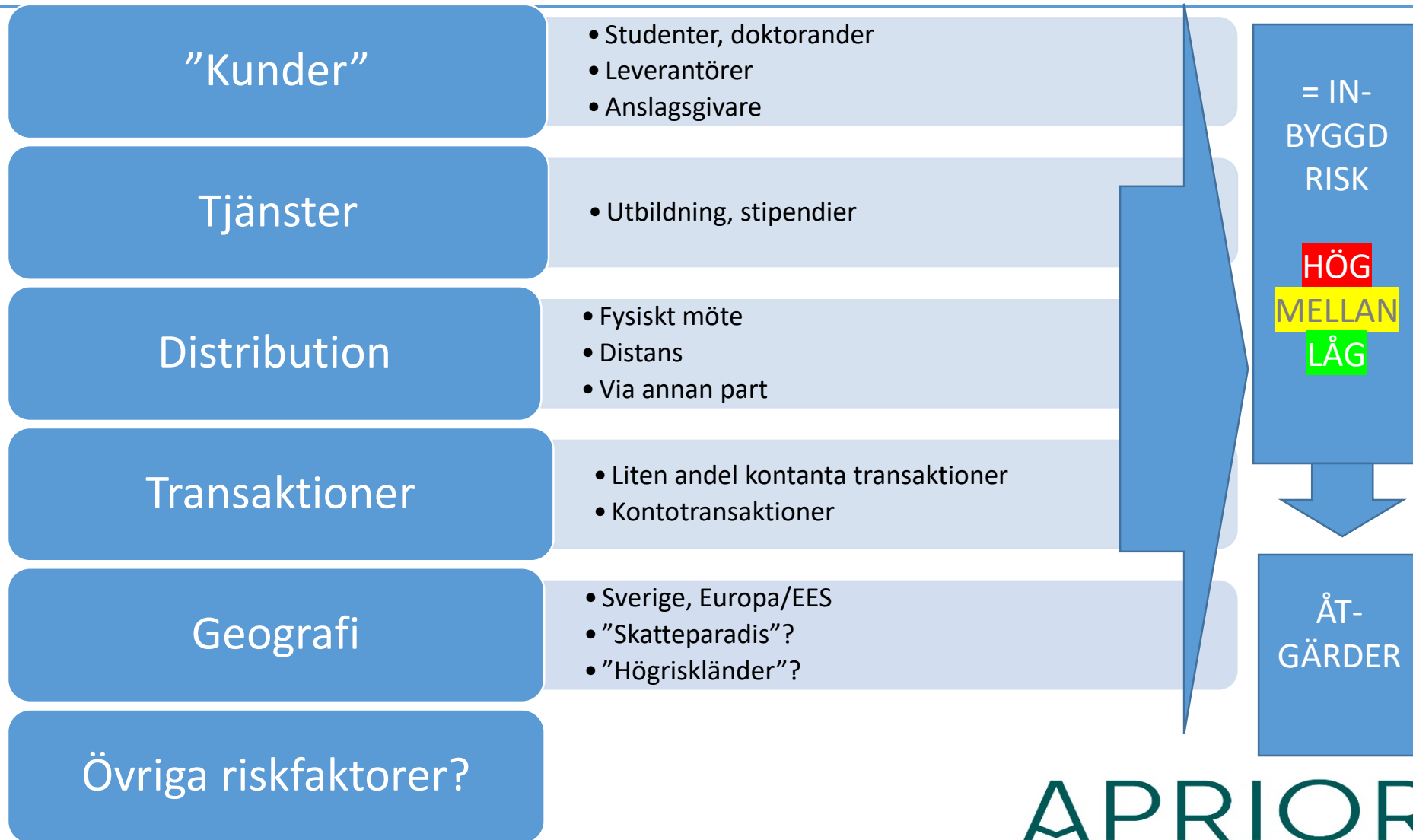

APRIORI

Riskbedömning av verksamheten

- För att kunna bedöma de risker som verksamheten utsätts för måste man löpande kartlägga och bedöma riskerna för att bli indragen i penningtvätt eller finansiering av terrorism.
 - Det är lämpligt att ekonomiavdelningen som har bäst förståelse för penningströmmar i verksamheten deltar i arbetet
 - För att riskbedömningen ska bli fullständig måste du gå igenom och analysera dina kunder, tjänster och andra faktorer som du använder som "varningssignaler", exempelvis transaktioner (kontanthantering?) och distributionskanaler (fysiska möten eller på distans)
- *Även myndigheter bör kartlägga och bedöma risker i sin verksamhet. Uppdelning ska ske avseende risk för penningtvätt och risk för finansiering av terrorism då dessa inte är identiska*

Metod för riskbedömning – utvärdera hot och sårbarheter

APRIORI

Rutiner

- Riskbedömningen ligger till grund för rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder i verksamheten
- Företag som omfattas av regelverket ska ha rutiner och riktlinjer när det gäller åtgärder för kundkännedom, övervakning, rapportering och behandling av personuppgifter.

Vad innebär principen om kundkännedom?

- Begreppet "kundkännedom" består av följande komponenter:
 - Identifiering av kund och ev. företrädare
 - Identifiering av verklig huvudman, bedömning av sk PEP
 - Kontroll av etablering i sk högriskland
 - Inhämtade av information om affärsförbindelsens syfte och art
 - Löpande uppföljning av affärsförbindelse för att säkerställa att kundkännedom är aktuell och tillräcklig för att bedöma risk
 - Om kunden kommer från ett högriskland, stat med betydande korrruption, stat som är föremål för sanktioner eller stat som öppet finansierar eller stöder terrorism så ökar risken. Detsamma gäller om affärsförbindelsen sker på distans.
- Kundkännedom ska uppnås vid etablering av affärsförbindelsen. Skärpta åtgärder krävs vid högre risk.

Kontroll mot sanktionslistor

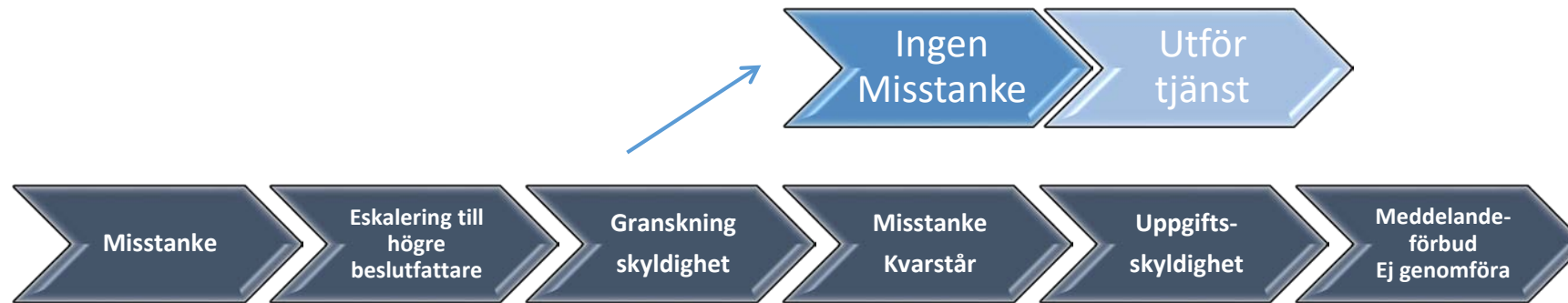
- Kontroll bör också ske mot officiella sanktionslistor
- Om en mottagare finns med på någon av sanktionslistorna ska kundens tillgångar och/eller konton omedelbart frysas. FIPO ska också underrättas.

Övervakning av affärsförbindelsen och Rapportering till FIPO

- Förutom genomförande av åtgärder för kundkänedom ska man fortlöpande följa upp pågående affärsförbindelser och transaktioner
- Detta görs för att upptäcka aktiviteter och transaktioner som:
 - avviker från vad man kan räkna med baserat på kundkänedom
 - avviker från vad man kan räkna med baserat på riskbedömning och uppgifter från kunden
 - Av annan anledning kan antas vara ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism
- Om grund för misstanke kvarstår efter analys ska rapportering ske till Finanspolisen. Röj inte informationen för andra. Läs mer på: <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/finanspolisen/>

APRIORI

Granskning, Uppgiftsskyldighet & Meddelandeförbud

Meddelandeförbud

Det är förbjudet enligt penningtvättslagen att tala om för kunden eller för någon utomstående att en rapportering till Finanspolisen har skett. Du som verksamhetsutövare får alltså inte berätta för någon att du har rapporterat. Trots förbudet är du alltid tillåten att lämna en sådan uppgift till den myndighet som utövar tillsyn över din verksamhet.

Varningstecken

APRIORI

Exempel: varningssignaler vid ansökan

- Informationen i t.ex. ansökan om stipendium eller annat anslag stämmer inte med offentliga uppgifter
 - Vägran eller ovilja att lämna viss KYC-information, informationen i ansökan/anmälan är inkonsekvent
 - Upprepade ändringar av information
 - Del i ett misstänkt mönster av ansökningar
 - Personen kommer upp vid en sökning på sanktionslista eller förekommer i radikala sammanhang
-
- Ta reda på bakgrundsfakta om parten. Var uppmärksam på varningssignaler och arbeta riskbaserat. Agera och rapportera till polisen vid misstanke.

Exempel: varningssignaler pågående affärsrelation

- Väsentlig avvikelse från kund/affärsprofil?
- Förekomst av kända målvakter, företrädare för kriminella organisationer i något led?
- Personen kan kopplas till våldsbejakande organisation
- Komplicerade eller omfattande transaktioner eller ovanliga mönster som inte förefaller ha något ekonomiskt eller lagligt syfte – t.ex. begärs återbetalning av medel?

Varnings signaler.....

Ovanliga kundbeteenden

- Personen överför ett större belopp än vad som ska återbetalas och ber att universitetet/högskolan betalar tillbaka överskottet,
- Upprepade byten av konto inom en kort tidsperiod – utan en uppenbar strategi eller ekonomiskt försvarbart,
- En kund som är långsiktig begär att få återbetala medel inom en kort tidsperiod, särskilt om detta innebär en förlust eller höga transaktionskostnader,
- Flera ändringar av konto, användande, eller angivande av olika konton vid överföringar, utan förvarning speciellt om kontona finns i högriskländer,
- Transaktioner som inte stämmer överens med personens vanliga uppträdande, mönster eller finansiella situation,
- Transaktioner avser väldigt höga belopp eller är ovanligt stor,
- Det kommer till kännedom att personen tidigare blivit dömd för vissa typer av brott, t ex ekonomisk brottslighet eller grövre narkotikabrott eller har en koppling till organiserad brottslighet och kriminella organisationer
- misstänks genomföra transaktionen eller ingå i affärsförhållandet utifrån rent skattedrivna motiv

Tack!

- och lycka till med era framtida åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism!
- För den som vill lära sig mer håller vi kurs den 3 december – med fokus på bokföring- och redovisningstjänster
- <https://www.bginstitute.se/utbildning/penningtvatt-och-finansiering-av-terrorism-fokus-pa-revision-och-bokforing/>

FINANSJURIDIK

APRIORI

ADVOKATBYRÅ
